

Uvod u programiranje

- predavanja -

listopad 2025.

---

2. Programski jezik C

Vodič „01 Prije drugog predavanja”

- Očekuje se da ste savladali (na razini na kojoj je obrađeno u vodiču):
  - Osnove znakovnog sučelja (dir, cd, mkdir, del, ...)
  - Instalirali GCC i VS Code
  - Preveli i pokrenuli svoj prvi program
- Pitanja?

Temeljni elementi jezika C

Struktura C programa

Struktura C programa

- C program se sastoji od deklaracija i definicija funkcija (imenovanih blokova), deklaracija i definicija varijabli i direktiva pretprocesoru
  - razlika između pojmova *deklaracija* i *definicija* bit će objašnjena kasnije. Za sada će se koristiti samo pojam *definicija*.
- složena naredba ili blok (imenovani ili neimenovani) može obuhvaćati deklaracije i definicije varijabli, ostale naredbe (*statement*) i neimenovane blokove
- svaka naredba mora završavati znakom ;
  - terminator: oznaka da na tom mjestu naredba završava (i može se, ako treba, početi pisati sljedeća)
  - blok NE završava znakom ; tj. iza znaka } ne stavlja se ;

Primjer

```
#include <stdio.h>

int main(void) {
    int n, rez;
    scanf("%d", &n);

    // izracunaj apsolutnu vrijednost
    if (n < 0) {
        rez = -1 * n;
    }
    else {
        rez = n;
    }

    printf("Ulaz: %d Rezultat: %d", n, rez);
    return 0;
}
```

direktiva pretprocesoru

imenovani blok (funkcija)

definicija varijabli

naredba (*statement*)

početak neimenovanog bloka

kraj neimenovanog bloka

početak neimenovanog bloka

kraj neimenovanog bloka

C je jezik slobodnog formata

- standard ne propisuje stil pisanja
  - mjesto početka naredbe u retku je proizvoljno, umetnute praznine nemaju specijalno značenje
  - dopušteno je napisati više naredbi u istom retku ili jednu naredbu u više redaka

```
...  
int n, rez; scanf("%d", &n);  
...  
printf("Ulaz: %d Rezultat: %d"  
      , n  
      , rez  
      );  
...
```

- međutim, poželjno je uredno pisanje, odnosno umetanje praznina i praznih redova na odgovarajućim mjestima

Primjer

- Što nije u redu s ovim programom?

```
#include <stdio.h>
int main(

void
) { int n
, rez
; scanf(
"%d", &n); // izracunaj apsolutnu vrijednost
                                if ( n < 0 )

{rez = -1 * n
;}
else                                {rez =
n; }printf("Ulaz: %d Rezultat: %d", n
, rez); return 0;}
```

Temeljni elementi jezika C

Ključne riječi

Uporaba velikih i malih slova

Ključne riječi

- ključne riječi su unaprijed definirani identifikatori koji za prevodioca imaju posebno značenje. ISO/IEC 9899:2011 (C11) propisuje sljedeće 44 ključne riječi:

auto	extern	short	while
break	float	signed	_Alignas
case	for	sizeof	_Alignof
char	goto	static	_Atomic
const	if	struct	_Bool
continue	inline	switch	_Complex
default	int	typedef	_Generic
do	long	union	_Imaginary
double	register	unsigned	_Noreturn
else	restrict	void	_Static_assert
enum	return	volatile	_Thread_local

Uporaba velikih i malih slova

- C prevodilac razlikuje velika i mala slova
  - za imena varijabli, ključne riječi i ostale identifikatore mora se koristiti propisani oblik slova (veliko/malo)

```
#Include <STDIO.h>
INT Main(Void) {
    Return 0;
}
```

- svaka riječ u prethodnom programu je napisana neispravno. Prevodilac u tom programu neće moći prepoznati:
  - pretprocesorsku naredbu include
  - datoteku stdio.h
  - ključne riječi int, void, return
  - funkciju main

Temeljni elementi jezika C

Komentari

Komentari

- komentari nemaju utjecaj na izvršavanje programa. Mogu se ugraditi na dva načina, na bilo kojem mjestu u izvornom kôdu:
  - komentar koji započinje s dvije kose crte proteže se do kraja retka

```
// podaci o studentu  
int godRod;    // godina rođenja  
int godUpis;   // godina upisa na FER
```

- komentar koji započinje dvoznakom `/*` i završava dvoznakom `*/` može se protezati i kroz više redaka
- komentari ovog oblika ne smiju se ugnježdjavati

```
/* funkcija izracunava najveći zajednički djelitelj za  
   zadane cijele pozitivne brojeve m i n  
*/  
int najvećiDjelitelj(int m, int n) {  
    ...  
}
```

Temeljni elementi jezika C

Funkcija *main*

Glavna funkcija (main)

```
int main(void) {  
    ...  
    return 0;  
}
```

- glavna funkcija predstavlja mjesto na kojem počinje izvršavanje C programa
  - svaki program mora sadržavati točno jednu funkciju main
  - int ispred main znači da funkcija u pozivajući program (u ovom slučaju operacijskom sustavu) vraća cijeli broj (integer). S time povezana naredba return u pozivajući program vraća cijeli broj
    - za sada: operacijskom sustavu uvijek vratiti cijeli broj nula, kao što je prikazano u primjeru
  - void znači da funkcija main ne prima niti jedan argument
  - početak i kraj bloka naredbi, koji predstavlja tijelo funkcije, označeni su vitičastim zagradama { i }

Temeljni elementi jezika C

Varijable i konstante

Varijable

- općenito: promjenljiv podatak (lat. variabilis - promjenljiv)
- u programiranju: prostor u memoriji računala, unaprijed zadane i nepromjenjive veličine, kojem je pri definiciji dodijeljeno ime i tip i čiji se sadržaj može mijenjati, npr. naredbom pridruživanja ili učitavanjem vrijednosti s tipkovnice.

```
...  
int main(void) {  
    int m, n;  
    ...  
    ...  
    n = 128;  
    scanf("%d", &m);  
    ...  
    m = 1000;  
    scanf("%d", &n);  
    ...  
}
```

sadržaj varijabli ovog trenutka nije siguran, varijable sadrže "garbage value", "smeće". Kažemo: varijable još nisu inicijalizirane (*uninitialized*)

sadržaj varijable `n` postavljen je pridruživanjem
sadržaj varijable `m` postavljen je učitavanjem vrijednosti s tipkovnice

sadržaj varijabli može se ponovo promijeniti

Definicija varijable

```
int n, rez;
```

- prethodnom naredbom definirane su dvije cjelobrojne varijable u koje je moguće pohranjivati isključivo cijele brojeve. Kažemo: varijable su tipa int

```
float x, y, z;  
float v;
```

- prethodnim naredbama definirane su realne varijable x, y, z i v u koje je moguće pohranjivati isključivo realne brojeve. Kažemo: varijable su tipa float (naziv je izveden iz pojma floating point)
- za sada će se koristiti samo tipovi int i float. Ostali podržani tipovi podataka bit će objašnjeni kasnije
- varijabla se može definirati na bilo kojem mjestu u bloku, ali obavezno prije nego se prvi puta koristi

Definicija varijable uz inicijalizaciju

```
int k, m, n;  
m = 3;  
n = 3;
```

k, m, n ovog trenutka sadrže "smeće"
m sadrži 3
n sadrži 3
k trenutčno sadrži "smeće"

- Naredba za definiciju varijable može sadržavati tzv. inicijalizator kojim se već pri definiciji postavlja početna vrijednost varijable
  - inicijalna vrijednost mora se navesti pojedinačno za svaku varijablu koju se želi inicijalizirati

```
...  
int main(void) {  
    int k, m = 3, n = 5;  
    ...  
}
```

m sadrži 3; n sadrži 5
k trenutčno sadrži "smeće"

Imena varijabli

- imena varijabli (i svi drugi identifikatori, npr. imena funkcija) sastavljena su od slova, znamenki i znakova podcrtavanja _
  - ime ne smije započeti:
    - znamenkom
    - s dva znaka podcrtavanja
    - znakom podcrtavanja i velikim slovom
  - ime ne smije biti jednako niti jednoj ključnoj riječi
  - prema konvenciji, za tvorbu imena varijabli prvenstveno se koriste mala slova, uz eventualni dodatak nekoliko velikih slova (vidjeti kasnije tzv. camelCase)
  - primjeri neispravnih imena varijabli

novi+datum	x1/1	x\$	rezultat!
float	int	return	void
__suma	_Produkt	1.suma	1produkt

Imena varijabli

- duljina imena je proizvoljna, ali treba voditi računa o sljedećem:
  - kod nekih prevodioca moguća su ograničenja u broju značajnih znakova. Standard zahtijeva samo to da najmanje 31 prvih znakova imena bude značajno. Stoga je moguće da neki prevodioci neće moći međusobno razlikovati sljedeća imena varijabli:
    - `prosjecna_ocjena_na_predmetu_upro_2018_godine`
    - `prosjecna_ocjena_na_predmetu_upro_2019_godine`
  - preduga ili prekratka imena smanjuju preglednost ili otežavaju pisanje programa. Korištenje imena koje odražava značenje varijable bitno unapređuju jasnoću programa
    - umjesto predugih (gore) ili prekratkih imena (npr. `p1`, `p2`) bolje je:
      - `upro_prosj_2018`, `upro_prosj_2019` (oblik *snake_case*) ili
      - `uproProsj2018`, `uproProsj2019` (oblik *camelCase*)

Konstante

- slično varijablama, konstante također imaju svoje tipove. Tip konstante ovisi o formi u kojoj je napisana

```
float x, y;
```

```
int m, n;
```

```
x = 1.f;
```

```
y = 2;
```

```
m = 3;
```

```
n = 3.5f;
```

vrijednost realne konstante pridružuju se realnoj varijabli

vrijednost cjelobrojne konstante pridružuju se realnoj varijabli
(prije pridruživanja obavlja se konverzija)

vrijednost cjelobrojne konstante pridružuje se cjelobrojnoj varijabli

vrijednost realne konstante pridružuju se cjelobrojnoj varijabli
(prije pridruživanja obavlja se konverzija)

- zašto se realnim konstantama na kraj dodaje slovo f bit će objašnjeno u predavanjima o tipovima i načinima pohrane podataka

Temeljni elementi jezika C

Direktive pretprocesoru

Direktive pretprocesoru - #include

```
#include <stdio.h>
```

- uputa (direktiva) pretprocesoru: u program prije prevođenja uključiti sadržaj datoteke <stdio.h>
  - <stdio.h> sadrži deklaracije i definicije koje su potrebne da bi program na ispravan način mogao koristiti, između ostalog, funkcije printf i scanf (funkcije za čitanje i pisanje)
  - zaključak: na početak svakog programa koji će koristiti funkcije scanf ili printf treba ugraditi direktivu #include <stdio.h>

Primjer

- `gcc -E prog1.c > prog1.i`

izvorni kôd

prog1.c

```
#include <stdio.h>

int main(void) {
    int n, rez;
    scanf("%d", &n);

    // izracunaj apsolutnu vrijednost
    if (n < 0) {
        rez = -1 * n;
    } else {
        rez = n;
    }

    printf("Ulaz: %d Rezultat: %d", n, rez);
    ...
}
```

pretprocesirani izvorni kôd

prog1.i

```
...
__attribute__((__cdecl__))
__attribute__((__nothrow__))
int printf (const char *, ...);
...
__attribute__((__cdecl__))
__attribute__((__nothrow__))
int scanf (const char *, ...);
...

int main(void) {
    int n, rez;
    scanf("%d", &n);

    if (n < 0) {
        rez = -1 * n;
    } else {
        ...
    }
}
```


Direktive pretprocesoru - #define

```
#define PI 3.14159f
```

- uputa (direktiva) pretprocesoru: tijekom faze pretprocesiranja, svaku pojavu riječi PI u izvornom kodu zamijeniti s 3.14159f
  - time je definirana simbolička konstanta
  - prema konvenciji, imena konstanti pišu se velikim slovima

```
#include <stdio.h>
#define PI 3.14159f

int main(void) {
    float r;    // polumjer kruga
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * PI);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * PI);
    return 0;
}
```

"ispis novog reda", skok u novi red na zaslonu

Ne ovako!
float pi;
pi = 3.14159f;

Primjer

- gcc -E prog2.c > prog2.i

izvorni kôd

prog2.c

```
#include <stdio.h>
#define PI 3.14159f

int main(void) {
    float r;    // polumjer kruga
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * PI);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * PI);

    return 0;
}
```

Ne ovako!

```
#define DVA 2
...
printf("Opseg kruga: %f", DVA * r * PI);
...
```

pretprocesirani izvorni kôd

prog2.i

```
...
__attribute__((__cdecl__))
__attribute__((__nothrow__))
int printf (const char *, ...);
...

int main(void) {
    float r;
    scanf("%f", &r);
    printf("Povrsina kruga: %f\n",
           r * r * 3.14159f);
    printf("Opseg kruga: %f",
           2 * r * 3.14159f);

    return 0;
}
```

Primjer izvršavanja prethodnog programa

5↵

Povrsina kruga: 78.539801

Opseg kruga: 31.415920

- crvenom bojom prikazuju se znakovi koje je tipkovnicom upisao korisnik
- oznaka ↵ će se koristiti uvijek kada će u primjerima trebati naglasiti da se na nekom mjestu "ispisuje skok u novi red" ili da je pritisnuta tipka Enter (odnosno Return)

Temeljni elementi jezika C

Izrazi

Izrazi

- Izraz (*expression*) je kombinacija operatora, operandi (konstante, varijable, pozivi funkcija, izrazi, ...) i zagrada, koja po evaluaciji daje rezultat
  - izraz pridruživanja
  - aritmetički izraz
  - relacijski izraz
  - logički izraz
- Izrazi se mogu ugrađivati u druge, složenije izraze, koristiti kao argumenti funkcija i dijelovi nekih naredbi

Izrazi

- Primjeri izraza (uz pretpostavku da su a i b cjelobrojne varijable):

256	aritmetički izraz
a	aritmetički izraz
a + 11	aritmetički izraz
(a + 1) * (b - 1)	aritmetički izraz
a = 20	izraz pridruživanja
b = a + 3	aritmetički izraz unutar izraza pridruživanja
a <= 10	relacijski izraz
(a <= 10) && (b == 0)	dva relacijska izraza unutar logičkog izraza

- Primjeri korištenja izraza na mjestu argumenta funkcije i dijela naredbe (u ovom slučaju naredbe return)

```
printf("%d", (a + 1) * (b - 1));  
return a - b;
```

Operator i izraz pridruživanja

- Operator pridruživanja se koristi za pridruživanje vrijednosti

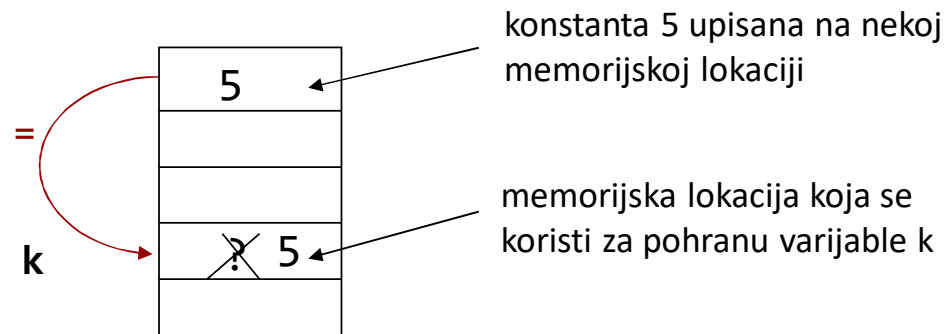
- simbol u pseudo-kodu $:=$

- u C-u $=$

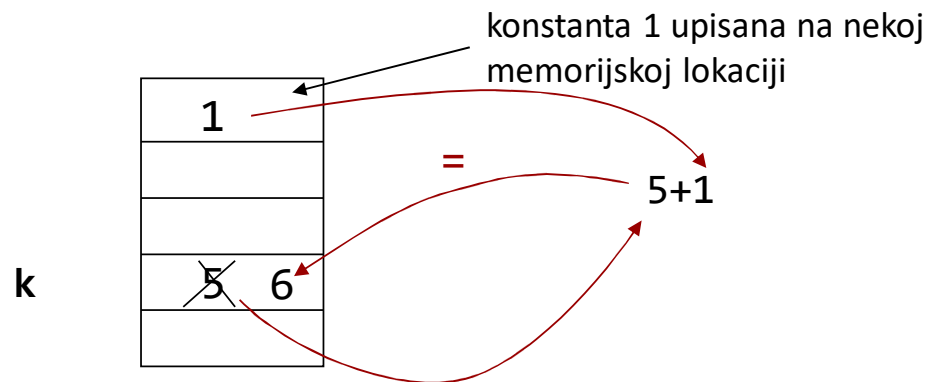
- Primjeri:

```
int k;
```

```
k = 5;
```


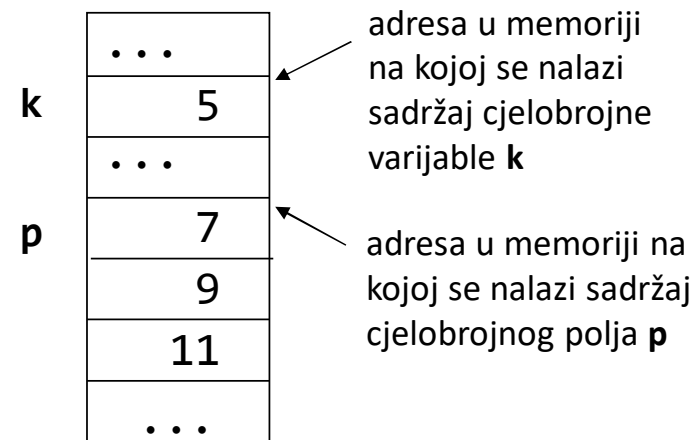
```
k = k + 1;
```


Locator value, lvalue

- *Locator value (Lvalue, L-value, lvalue)* je izraz koji predstavlja (određuje, *designates*) objekt koji se u memoriji nalazi na određenoj adresi (ili "ima određenu adresu")
  - npr. imena varijabli **k** i **p** su *lvalue* jer predstavljaju objekte (u ovom slučaju cjelobrojnu varijablu, odnosno cjelobrojno polje) čije su vrijednosti (*value*) pohranjene na određenim adresama u memoriji

```
...  
int k = 5;  
int p[3] = {7, 9, 11};  
...
```


Modifiable lvalue, non-modifiable lvalue

- *lvalue* koji predstavlja objekt čija se vrijednost može promijeniti naziva se izmjenljivi *lvalue* (*modifiable lvalue*)
  - npr. ime varijable (jednostavnog tipa) je *modifiable lvalue*

```
...  
int k = 5;  
...  
k = 10;
```

vrijednost objekta može se promijeniti pomoću *lvalue* k

- npr. ime varijable tipa polje je *non-modifiable lvalue*. Sadržaj polja nije moguće promijeniti korištenjem (samo) imena varijable p1

```
...  
int p1[3] = {7, 9, 11}, p2[3] = {6, 8, 10};  
...  
p1 = p2;
```

neispravno: p1 je *non-modifiable lvalue*

Lijeva strana u izrazu pridruživanja

- Lijeva strana (lijevi operand) izraza pridruživanja mora biti *modifiable locator value* (*modifiable lvalue*).

```
int m, n, k;  
int p[3] = {7, 9, 11};  
n = 15 + 3;  
m = m + n + 1;  
k + 1 = m + 1;  
7 = m;  
p = 10;
```

n je modifiable lvalue

m je modifiable lvalue

neispravno: *k + 1 nije lvalue*

neispravno: *konstanta 7 nije lvalue*

neispravno: *p nije modifiable lvalue*

Prema (danas zastarjelom) tumačenju iz *Kernighan and Ritchie: The C Programming Language*, pojam *Lvalue* (*left-value*) odnosi se na vrstu izraza koji je dopušteno koristiti na lijevoj strani izraza pridruživanja.

Desna strana u izrazu pridruživanja

- Na desnoj strani izraza pridruživanja može se nalaziti bilo koji izraz (može, ali ne mora biti *lvalue*). Npr. varijabla, konstanta, aritmetički izraz, poziv funkcije, itd.
  - vrijednost izraza (*value of expression*) na desnoj strani izračunava se (evaluira) i postavlja kao nova vrijednost objekta kojeg predstavlja *lvalue* na lijevoj strani izraza pridruživanja

```
int m, n;  
n = 15 * 3 - 100;  
m = abs(n) / 2;
```

Prema danas zastarjelom, ali u literaturi često korištenom tumačenju, pojam *Rvalue* (*right-value*) odnosi se na vrstu izraza koji je dopušteno koristiti na desnoj strani izraza pridruživanja.

Rezultat izraza pridruživanja

- izraz pridruživanja se prvenstveno koristi za pridruživanje vrijednosti, ali kao i svaki drugi izraz, "po evaluaciji" daje rezultat.
  - taj rezultat najčešće se ne koristi, kao u sljedećem primjeru: aritmetički izraz daje rezultat 30, izrazom pridruživanja 30 se pridružuje varijabli m, a konačni rezultat izraza pridruživanja jest opet vrijednost 30 (vrijednost koja je upravo pridružena). Vrijednost izraza pridruživanja ostala je neiskorištena.

```
int m;  
m = 15 * 2;
```

- u sljedećem primjeru, rezultat izraza pridruživanja će se iskoristiti. Konstanta 5 pridružuje se varijabli m, konačni rezultat izraza pridruživanja je 5. Ta vrijednost se ispisuje na zaslon.

```
int m;  
printf("%d", m = 5);
```

Višestruko pridruživanje

- činjenica da izraz pridruživanja "po evaluaciji" daje rezultat može se lijepo iskoristiti kod višestrukog pridruživanja

```
int a, b, c;
```

```
...
```

```
c = 3;
```

```
...
```

```
a = b = c * 5;
```

Redoslijed obavljanja: $a = (b = (c * 5));$

- izračunata je vrijednost $c * 5$ (u primjeru 15) i pridružena varijabli b.
  - rezultat izraza pridruživanja (15) pridružuje se varijabli a
  - rezultat izraza pridruživanja (15) se nema za što iskoristiti, pa se odbacuje
- Je li sljedeći izraz s višestrukim pridruživanjem ispravan?

```
a = b + 2 = c;
```

Neispravno jer $b + 2$ nije lvalue

Prioritet i asocijativnost operatora

- Redoslijed obavljanja operacija u izrazima ovisi o
  - prioritetu operatora**, ako se radi o operatorima različitog prioriteta
 $a + b * c$ $(a + b) * c$ ili $a + (b * c)$
prioritet operatora određuje da se prvo obavlja operacija $b * c$
  - asocijativnosti operatora**, ako se radi o operatorima jednakog prioriteta
 $a / b * c$ $(a / b) * c$ ili $a / (b * c)$
asocijativnost operatora određuje da se prvo obavlja operacija a / b

Prioritet ↑ Viši Niži ↓	Operator	Asocijativnost operatora
	* /	L → D
	binarne operacije + -	L → D
	=	D → L

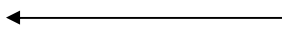
Primjer

- Tijekom evaluiranja izraza

$$a = b = c * 5$$

treba obaviti nekoliko operacija. Kojim redoslijedom će se operacije obaviti?

- Operator množenja ima viši prioritet od operatora pridruživanja
  - prvo će se obaviti operacija množenja $a = b = (c * 5)$
- Operatori pridruživanja imaju jednaki prioritet. Redoslijed obavljanja određen je asocijativnošću operatora
  - asocijativnost operatora D→L znači da se operandi i operacije grupiraju od desna prema lijevo, dakle

$$(a = (b = c * 5))$$

za operaciju $c * 5$ je već prije odlučeno da se obavlja prva, stoga se ovdje ne razmatra.

Primjer

- Cjelobrojne varijable a i b inicijalizirati na vrijednosti 14 i -9. Program treba ispisati njihove vrijednosti, zamijeniti vrijednosti u varijablama te ponovo ispisati vrijednosti varijabli na zaslon. Ispis na zaslonu treba izgledati ovako:

a=14, b=-9
a=-9, b=14

```
#include <stdio.h>
int main(void) {
    int a = 14, b = -9, pom;
    printf("a=%d, b=%d\n", a, b);
    pom = a;
    a = b;
    b = pom;
    printf("a=%d, b=%d", a, b);
    return 0;
}
```

a	b	pom
14	-9	?
14	-9	?
14	-9	14
-9	-9	14
-9	14	14
-9	14	14

Aritmetički operatori i izrazi

- Ovdje su navedeni samo osnovni aritmetički operatori

Operator	Značenje	Operandi
+	zbrajanje	int, float
-	oduzimanje	int, float
*	množenje	int, float
/	dijeljenje	int, float
%	ostatak cjelobrojnog dijeljenja	int

- aritmetički operator i pridruženi operandi čine aritmetički izraz
- operandi mogu biti varijable, konstante i složeniji aritmetički izrazi

Djelovanje operatora na cjelobrojne operande

- uočiti: ako su oba operanda cjelobrojna
  - rezultat je cjelobrojan
  - operacija se obavlja u cjelobrojnoj domeni (naročito važno za operaciju dijeljenja)

```
int a = 11, b = 2;
```

aritmetički izraz	rezultat
a + b	13
a - b	9
a * b	22
a / b	5
a % b	1

Djelovanje operatora na realne operande

- uočiti: ako je barem jedan operand realnog tipa
  - rezultat je realan
  - operacija se obavlja u realnoj domeni (naročito važno za operaciju dijeljenja)
  - operator *modulo* ne smije se koristiti

```
int a = 11;  
float b = 2.f;
```

aritmetički izraz

rezultat

a + b

13.0

a - b

9.0

a * b

22.0

a / b

5.5

a % b

prevodilac odbija prevesti program

Prioritet aritmetičkih operatora

- operatori množenja, dijeljenja i ostatka cjelobrojnog dijeljenja imaju veći prioritet od operatora zbrajanja i oduzimanja

$$a + b * c \equiv a + (b * c)$$

$$b * c + a \equiv (b * c) + a$$

- ako aritmetički operatori imaju jednak prioritet (npr. množenje, dijeljenje i ostatak cjelobrojnog dijeljenja), tada se operacije obavljaju s lijeva na desno

$$a / b * c \equiv (a / b) * c$$

$$x / a + b * c + d * e \equiv ((x / a) + (b * c)) + (d * e)$$

- ako pretpostavljeni redoslijed obavljanja operacija treba promijeniti, koristiti okrugle zagrade, npr.

$$(a + b) * c$$

$$x / ((a + b) * (c + d) * e)$$

Primjer

- Odrediti veličinu i tip rezultata sljedećih aritmetičkih izraza

```
int m = 11;
float x = 2.f;
m / x           5.5, float
m / 2           5, int
m / 2 * x       10.0, float
x * m / 2       11.0, float
x * (m / 2)     10.0, float
m + 1 / x       11.5, float
(m + 1) / x     6.0, float
```

Relacijski operatori i izrazi

- relacijskim operatorima testira se odnos među operandima
  - relacijski operator i pridruženi operandi čine relacijski izraz
  - operandi u relacijskim izrazima mogu biti i realni i cjelobrojni (također i drugih tipova). Operandi mogu biti varijable, konstante i složeniji aritmetički izrazi
  - relacijski izraz je jednostavan logički izraz, atomni sud, koji se evaluira kao istinit ili lažan. Npr.

```
...  
if (n < 0)  
...
```

- relacijski izraz $n < 0$ evaluirat će se kao istinit ako je vrijednost varijable n manja od nule, inače, izraz se evaluira kao lažan

Relacijski operatori

- navedeni su svi relacijski operatori

Operator	Značenje
>	veće
<	manje
>=	veće ili jednako
<=	manje ili jednako
==	jednako
!=	različito

- naročito paziti na sljedeće: operatori = i == imaju posve različito značenje. Uporabu neispravne vrste operacije prevodilac neće moći utvrditi: program će se prevesti i "raditi", ali neispravno.

Logički operatori i izrazi

- logičkim operatorima grade se složeni sudovi
  - logički operator i pridruženi operandi čine logički izraz
  - kao operandi u logičkim izrazima mogu se koristiti relacijski izrazi i složeni logički izrazi.
Npr.

```
...  
if (n >= 10 && n <= 20)  
...
```

- logički izraz `n >= 10 && n <= 20` evaluirat će se kao istinit ako i samo ako je rezultat relacijskog izraza `n >= 10` istinit i rezultat relacijskog izraza `n <= 20` je istinit

Logički operatori

- navedeni su svi logički operatori

Operator	Značenje
!	logičko NE
&&	logički I
	logički ILI

Prioritet operatora

- obratiti pažnju na prioritet aritmetičkih, relacijskih, logičkih operatora i operatora pridruživanja. Koristiti zagrade gdje je potrebno

Prioritet operatora
!
* / %
+ -
< <= > >=
== !=
&&
=

- Primjer:
  - `!x > 20` će se evaluirati kao `(!x) > 20`
  - ispravno je `!(x > 20)`

Primjeri logičkih izraza

- Rezultat logičkog izraza je istina

- ako je vrijednost realne varijable x unutar intervala $[3, 5]$ ili unutar intervala $[7, 9]$

```
(x >= 3.f && x <= 5.f) || (x >= 7.f && x <= 9.f)
```

- ako je vrijednost realne varijable x unutar intervala $[3, 5]$ i vrijednost varijable y nije unutar intervala $[7, 9]$

```
x >= 3.f && x <= 5.f && !(y >= 7.f && y <= 9.f) ili  
x >= 3.f && x <= 5.f && (y < 7.f || y > 9.f)
```

Transformacija prvog u drugi izraz i obrnuto: De Morganova pravila

- ako je vrijednost realne varijable x pozitivna ili barem za 10 veća i od vrijednosti varijable y i od vrijednosti varijable z

```
x > 0.f || x >= y + 10.f && x >= z + 10.f
```

- za vježbu: provjerite nedostaju li negdje zagrade ili se još neke zagrade smiju ukloniti

Prije sljedećeg predavanja

- Edgar:
  - Tutorial: **02 Prije trećeg predavanja**
  - Public exams: **2. vježbe uz predavanja - osnove programskog jezika C**